

2. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посібник / В. В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2011. – 443 с.

3. Клебанова Т. С. Методы прогнозирования / Клебанова Т. С., Иванов В. В., Дубровина Н. А. – Х.: Изд-во ХГЭУ, 2002. – 372 с.

УДК 336.63

Поправська Вікторія, магістр
Тимошик Наталія, к.е.н, доцент
*Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя,
м. Тернопіль, Україна*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Popravska Victoriia, Master
Tymoshyk Nataliia, PhD (Economics), Associate Professor

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT EXPENSES FOR AGRICULTURAL ENTERPRISES

Економічні реформи на селі, вдосконалення відносин власності призвели до значних змін у формах господарювання, в економічних інструментах, які використовують господарі, а відповідно й до нових концепцій діяльності сільськогосподарських підприємств.

Забезпечення економічної та фінансової стабільності в умовах конкурентного середовища потребує вдосконалення принципів і методів формування витрат у сільськогосподарських підприємствах із застосуванням новітніх економічних та інформаційних технологій.

Метою дослідження є оцінка необхідності процесу управління витратами та обґрунтування шляхів його вдосконалення із використанням маркетингового управління в процесі прийняття управлінських рішень у діяльності сільськогосподарських підприємств.

Системне управління витратами в сільськогосподарських підприємствах повинно орієнтуватися насамперед на застосування важелів скорочення непрямих виробничих затрат. Воно передбачає оцінку маржинальної рентабельності та ефективності дії чинних норм і нормативів, діагностику витрат сільськогосподарського підприємства та відхилення їх значень від запланованих, використання методів фінансового планування в господарській діяльності сільськогосподарських підприємств, а також сприяння створенню стимулів для скорочення обсягів непрямих затрат виробництва.

Особливе значення має також планування і контроль прямих затрат виробництва, зокрема сировини, матеріалів, робочої сили. Їх витрати визначаються особливостями використовуваних технологій виробництва продукції рослинництва і тваринництва.

Ефективне управління витратами в сільськогосподарських підприємствах не зводиться до скорочення обсягу використання ресурсів на одиницю площі сільськогосподарських угідь чи на одну голову тварин. Навпаки, воно повинно спрямовуватися на їх збільшення, оскільки інтенсивний тип виробництва на інноваційно-інвестиційній основі забезпечує підвищення ефективності виробництва та зростання рівня конкурентоспроможності підприємства.

Дієвим інструментом вдосконалення управління підприємством в сучасних умовах є впровадження в практику принципів маркетингового управління. Це дає змогу підвищити рівень гнучкості системи менеджменту у процесі діяльності, спрямованої на збільшення доходів і раціоналізацію витрат.

Сільськогосподарські підприємства поки що мало використовують переваги маркетингового управління. Для цього звичайно ж є об'єктивні причини: як правило, низький рівень еластичності попиту на продукцію рослинництва і тваринництва, тривалий період виробництва, який не дає змоги швидко реагувати на зміни в зовнішньому економічному середовищі, сезонність виробництва, невеликі розміри підприємств.

Однак, незважаючи на це, перспективи реалізації маркетингового підходу в сільському господарстві є, сприятливими, оскільки дають змогу підвищити рівень адаптації до постійних змін у ринковому середовищі, рівень конкурентоспроможності підприємств, поліпшити їх фінансово-економічні результати.

Сьогодні всю сукупність сільськогосподарських підприємств Тернопільської області можна умовно поділити на великі, середні та малі за розміром чистого доходу (виручки) від реалізації продукції. До великих можна віднести 60-70 сільськогосподарських підприємств, такою самою є кількість середніх за розміром підприємств, а переважна більшість – малі підприємства. На нашу думку, великі підприємства мають необхідні масштаби діяльності, за яких виникає потреба у виділенні в системі управління підприємством функції маркетингу. У середніх і малих сільськогосподарських підприємствах цю функцію можна було б покласти на спеціальний відділ маркетингу, організований на кооперативних засадах.

Слід зазначити, що система маркетингового управління дає змогу оптимізувати використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств завдяки кращому врахуванню потреб покупців їхньої продукції. Особливо зростає роль і значення маркетингового підходу в умовах фінансово-економічної кризи.

У процесі організації спеціалізованої маркетингової служби сільськогосподарського підприємства чи відділу кооперативного об'єднання слід враховувати необхідність функціонування чотирьох типів маркетингу:

- функціонального,

- ринкового,
- товарного,
- територіального.

Впровадження маркетингового підходу в сільськогосподарських підприємствах необхідне в усіх їх організаційно-правових формах господарських товариств, сільськогосподарських виробничих кооперативах, приватних підприємствах, фермерських господарствах.

Суб'єкт управління витратами повинен концентрувати увагу на зростанні рівня конкурентоспроможності підприємства, кращому врахуванні потреб споживачів та економічних інтересів постачальників матеріально-технічних ресурсів, умілому використанні здібностей працівників до підвищення продуктивності праці та раціоналізації робочих місць.

Особливого значення набуває не тільки контроль дотримання технологій виробництва продукції рослинництва і тваринництва, а й формування чіткої системи підзвітності та відповідальності керівників виробничих підрозділів і спеціалістів за кінцеві результати роботи.

Таким чином, формування гнучкого процесу управління витратами в сільськогосподарських підприємствах забезпечує зниження собівартості продукції, що поряд із реалізацією зусиль, спрямованих на підвищення цін реалізації, обов'язково призведе до нарощування основного фінансово-економічного результату їх функціонування – прибутку. Досягнення цілей розвитку підприємств можливе лише на основі підвищення ефективності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Грещак М. Г. Управління витратами : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. – К. : КНЕУ, 2012. – 131 с. 66
2. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 483 с.
3. Кравченко О. С. Сучасні моделі управління витратами підприємства: переваги та недоліки, особливості застосування на практиці [Електронний ресурс] / О. С. Кравченко, Р. С. Распопов. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/SocGum.
4. Крушельницька Т. А. Формування витрат виробництва в сільському господарстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Крушельницька Т. А. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.